

Agita Treimane^{1,2}, Jānis Donis¹, Zane Lībiete¹, Didzis Elferts^{1,2}

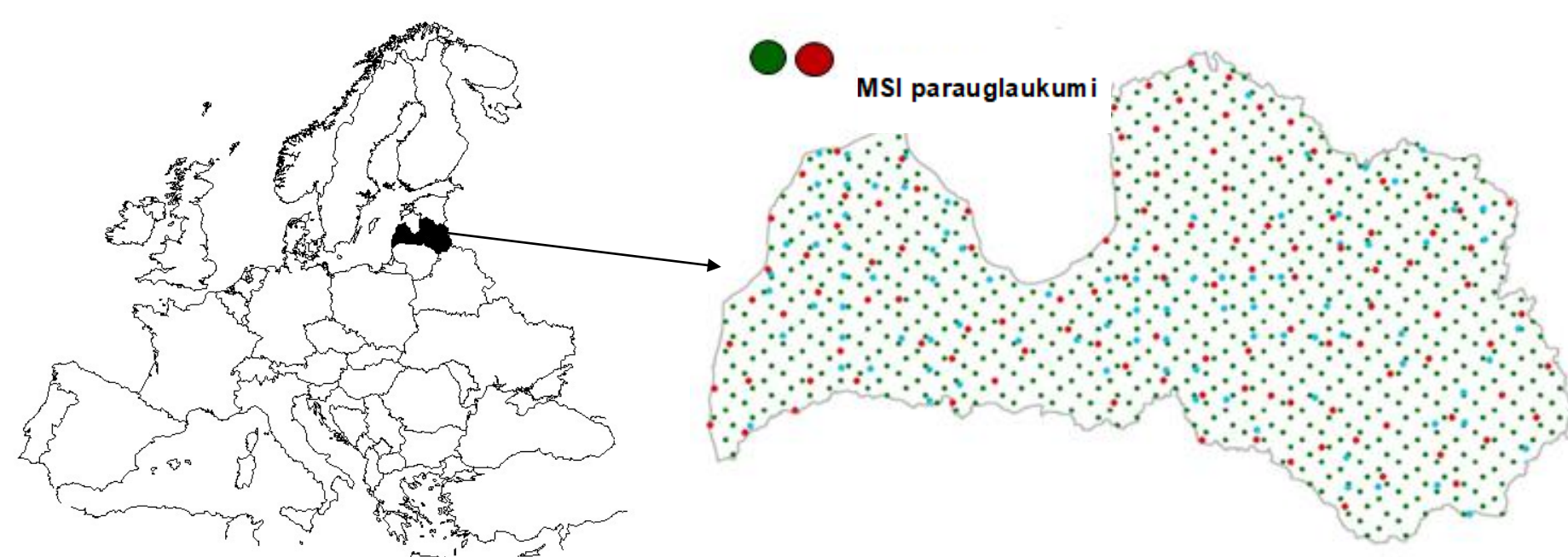
1 Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava", Rīgas iela 111, Salaspils, LV-2169, Latvija, agita.treimane@silava.lv

2) Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Jelgavas iela 1, LV-1004, Rīga, Latvija

Pamatojums

- Ogulāji meža ekosistēmā nodrošina daudzveidīgus ekosistēmas pakalpojumus – savvaļas ogas, nektāraugu un ārstniecisko augu resursus, kam ir nozīmīga loma bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.
- Nekoksnes resursiem ir būtiska gan sociālekonomiskā loma, gan arī rekreācijas nozīme. Ogu un citu nekoksnes resursu izmantošana un pārdošana veicina papildus ienākumus daudzām māsaimniecībām Latvijā, īpaši nozīmīgs ienākumu avots tieši lauku apvidos. Savukārt daļai sabiedrības ogu vākšana ir aktīva atpūta.
- Ogu kopējā raža katru gadu ir mainīga, to ietekmē gan agrās salnas pavasarī, gan svārstīgās gaisa temperatūras un nokrišņu daudzums.
- Tāpēc, lai ekosistēmas pakalpojumu novērtēšanā iekļautu nekoksnes resursus, kas Latvijā pagaidām ir maz pētīti, nepieciešama informācija, kas ilgstošā laikā periodā iegūta par resursu sastopamību un produktivitāti dažādos meža tipos.

Metodes

1. attēls Latvijas teritorija, kur parauglaukumi izvietoti vienmērīgi visā valsts teritorijā 4x4 km attālumā

Dažādi meža tipi, kur novērtēti ogulāji

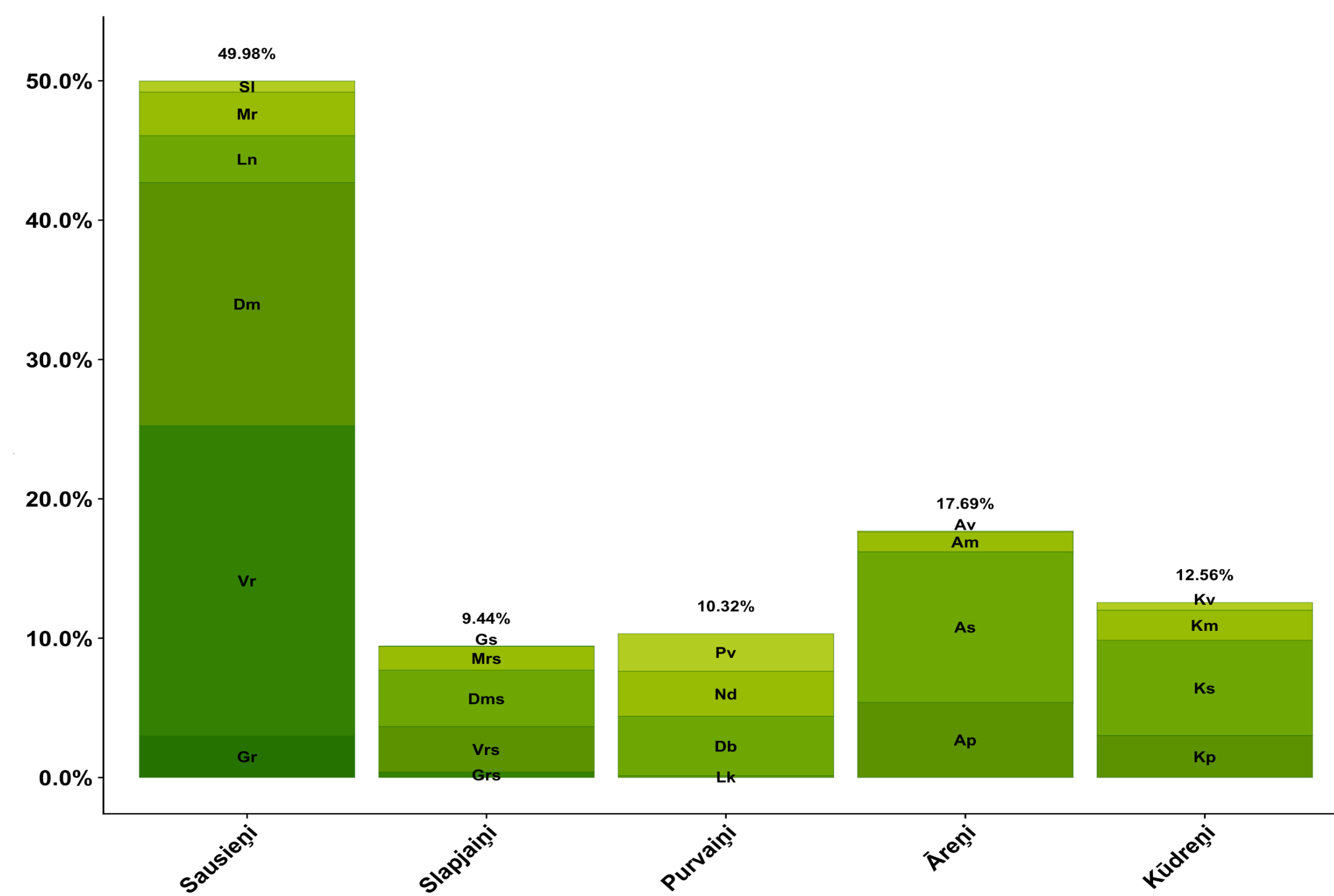
- Dati par ogulāju sastopamību iegūti, apkopojot informāciju par 4217 pastāvīgajiem meža statistiskās inventarizācijas (MSI) parauglaukumiem laika posmā no 2017. gada līdz 2019. gadam.
- Katrā no 4217 pastāvīgajiem MSI parauglaukumiem ierīkots 3x3 m liels laukums, kur ogulāju projektīvais segums novērtēts pēc Brauna – Blankē metodes. Ogulājiem, tos uzmērot, atkarībā no sezonas piefiksēta informācija par ziedu vai «ogu» esamību.
- Atkarībā no mitruma apstākļiem meža tipi apvienoti piecās meža augšanas apstākļu grupās: sausieņos, slapjajos, purvaiņos, āreņos un kūdreņos. Atbilstoši Latvijas nacionālā meža monitoringa datiem, gandrīz puse no Latvijas mežiem ietilpst sausieņu rindā (2. attēls).

Rezultāti

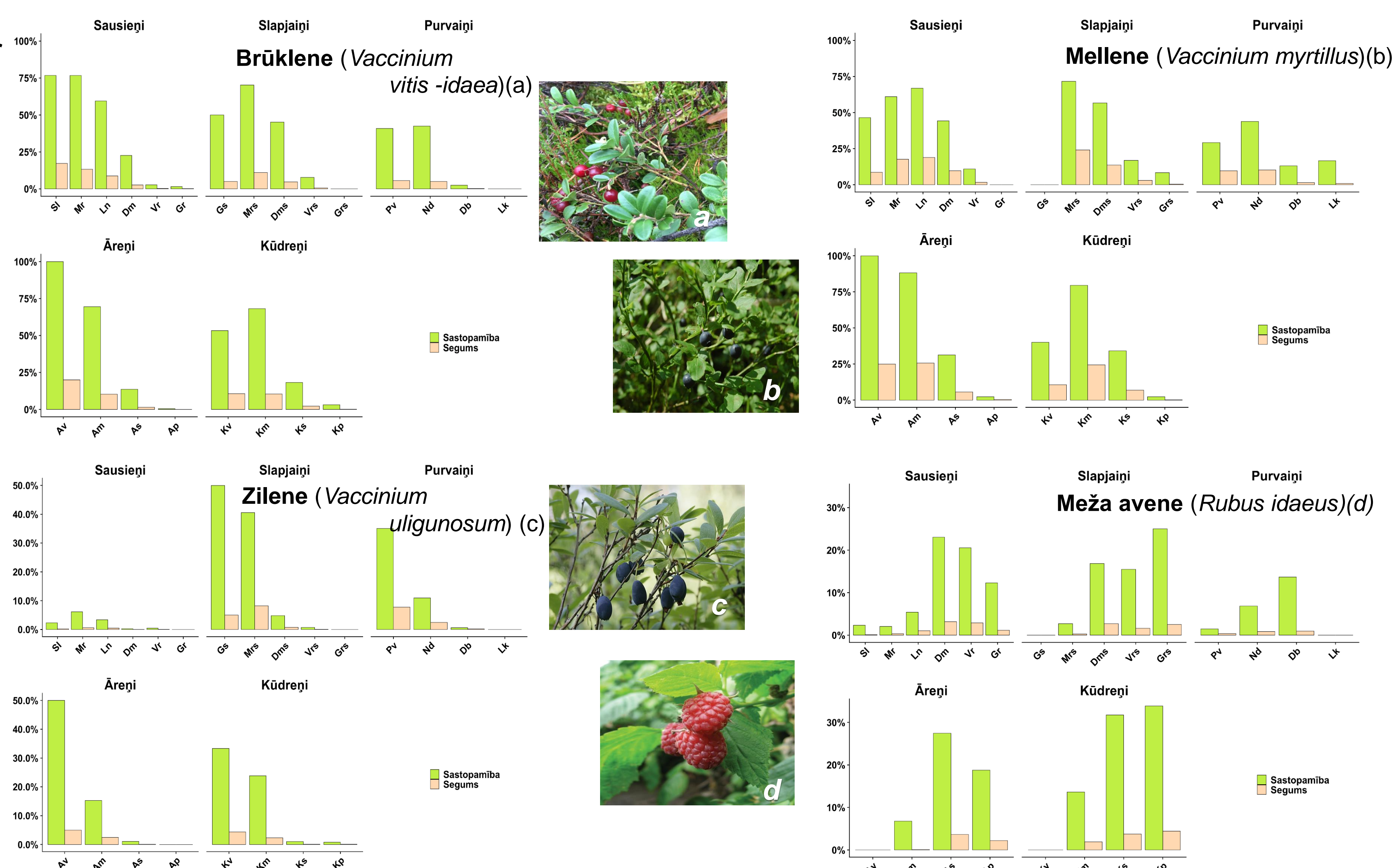
- MSI uzskaites laukumos visbiežāk sastopamie ogulāji ir *Vaccinium* ģints – mellenes, brūklenes un zilenes. Mellenāji sastopami 38% parauglaukumu, bet vidējais projektīvais segums sastāda tikai 10%, bet brūklenājiem, attiecīgi, 36% un 6% (3.attēls).

Pateicības

Pētījums veikts ar LVMI "Silava" un AS "Latvijas valsts meži" projekta "Mežsaimniecības ietekme uz meža un saistīto ekosistēmu pakalpojumiem" daļēju atbalstu

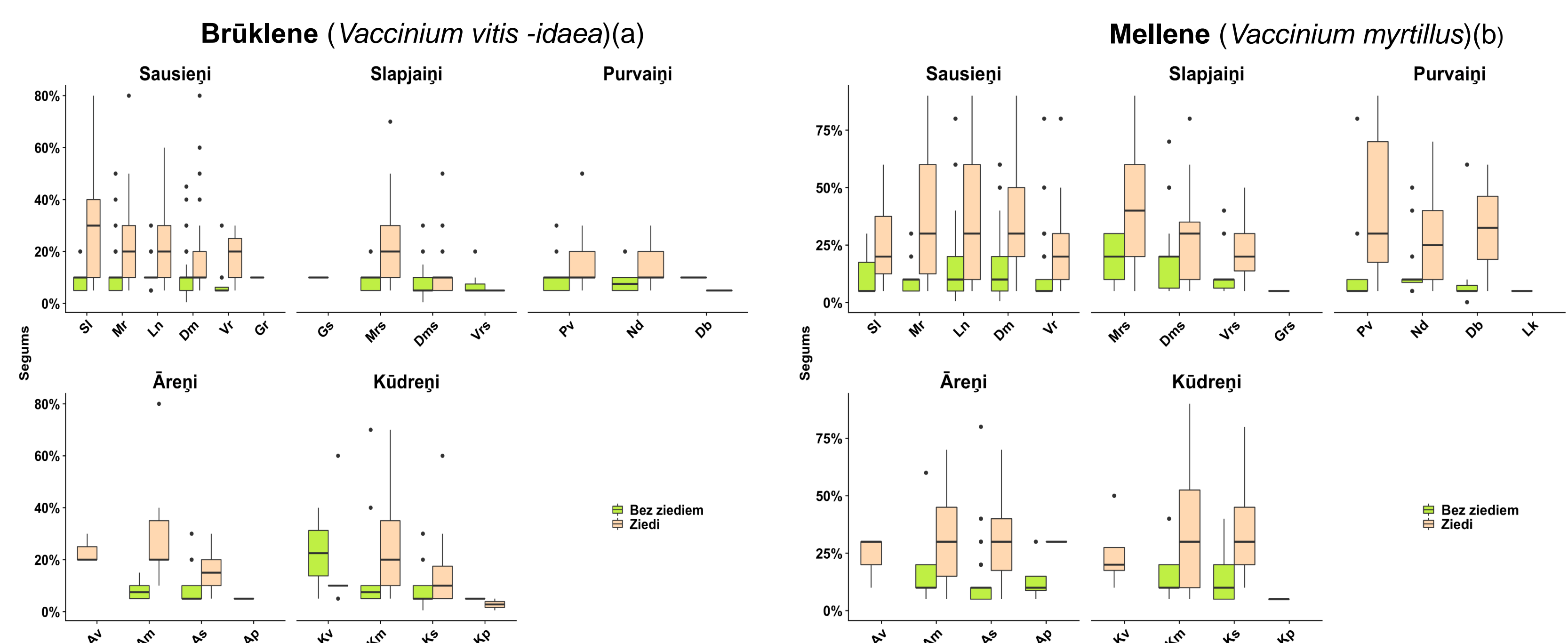

2. attēls Mežu tipu sadalījums dažādu augšanu apstākļu tipos Latvijā. SI – sils, Mr – mētrājs, Ln – lāns, Dm – damaksnis, Vr – vēris, Gr – gārša, Gs – grīns, Mrs – slapjais mētrājs, Dms – slapjais damaksnis, Vrs – slapjais vēris, Grs – slāpā gārša, Pv – purvājs, Nd – niedrājs, Db – dumbrājs, Lk – liekņa, Av – viršu ārenis, Am – mētru ārenis, As – šaurlapu ārenis, Ap – platlapju ārenis, Km – mētru kūdreņis, Ks – šaurlapju kūdreņis, Kp – platlapju kūdreņis.

3. attēls Brūklenes (a), mellenes (b), zilenes (c) un meža avenes (d) sastopamība un projektīvais segums dažādos meža tipos

- Gandrīz visos meža tipa parauglaukumos, kur ogulājiem segums ir liels, pastāv lielāka varbūtība, ka ogulāji ziedēs un būs ogas. Norādot, ja seguma procentuālās vērtības nav pietiekoši augstas, tad ogulājiem, visticamāk, nav ziedu vai ogu (4. attēls).

4. Attēls Brūklenes (a) un mellenes (b) – visbiežāk sastopamie sīkrūmi Latvijas mežos. Seguma atšķirības starp ogulājiem, kam ir ziedi vai ogas vai nav